

**Maatskap-
like bystand
verander lewens**

Bladsy 5

**Hupstoot vir
KwaZondi-plaas**

Bladsy 10

**WERK
BINNE**

Verbeter SA se gesondheidstelsel

Die minister van gesondheid, Dr. Aaron Motsoaledi, het die Regering se plan vir die bestryding van MIV en vigs aangekondig.

Amukelani Chauke

Gegewe die land se inwerkingstelling van die grootste program vir die bekamping van MIV en vigs ter wêreld, het die minister van gesondheid, dr. Aaron Motsoaledi, belangrike planne in die stryd teen MIV en vigs aangekondig.

Met die aanvang van die grootste toetsveldtog ter wêreld in 2010, te wete die Veldtog vir Berading en Toetsing van MIV, het 18 miljoen Suid-Afrikaners binne die eerste 18 maande vir MIV en vigs getoets.

Vandag toets 10 miljoen Suid-Afrikaners jaarliks vir die siekte.

Minister Motsoaledi het aangekondig dat vanaf September vanjaar alle MIV-positiewe pasiënte ARV-behandeling sal ontvang, ongeag hul CD4-telling.

“Ons gaan in September vanjaar die CD4-telling as kriterium vir ARV-behandeling verwyder. Ons gaan voortaan ons toetse en behandeling aanpas volgens die nuwe riglyne wat deur die Wêreldgesondheidsorganisasie (WGO) in

Desember verlede jaar vrygestel is.

“Daarbenewens gaan ons vanaf Junie vanjaar voorblootstellings-profilakse (PrEP) aan sekswerkers in 10 sekswerkerprogramme verskaf. Ons gaan leer uit demonstrasieprojekte oor hoe om aan die mense PrEP te verskaf voordat ons dit aan alle kwesbare jong vroue bied,” aldus minister Motsoaledi tydens die departement se begrotingsrede in die parlement.

Die minister sê die Regering gaan vandeemaand ‘n driejaarveldtog bekend stel wat daarop gemik is om infeksies onder jong vroue te verminder en om ekonomiese geleenthede te verbeter om die kwesbare vroue teen ouer mans te beskerm.

“Ons gaan ‘n veldtog van drie jaar bekend stel wat op meisies en jong vroue tussen die ouderdomme van 15 en 24 gaan fokus, asook die mans wat hulle swanger maak,” sê hy.

Die veldtog sal op vyf kernareas fokus:

- Die vermindering van infeksies onder meisies en jong vroue
- Die vermindering van tienerswangerskappe
- Die vermindering van seksuele en ge-

slagsgebaseerde geweld

- Om meisies op skool te hou tot matriek
- Die uitbreiding van ekonomiese geleenthede vir jong vroue en om hulle van ouer mans weg te hou.

Hy sê dit strook met die doelwitte van die Nasionale Ontwikkelingsplan, naamlik om die las van siekte te verminder, om ‘n lewensverwachting van 70 jaar teen 2030 te bereik en om ‘n vigsvrye generasie van onder 20’s te skep.

“Die hele Regering en die gemeenskap moet by die veldtog betrokke raak en dit moet deur jong mense gelei word,” sê hy.

Die minister sê die veldtog sal nagenoeg R3 miljard kos. Die geld sal verkry word deur PEPFAR, Globale Fonds, die Duitse Vereniging vir Internasionale Samewerking (DGIZ) en staatsdepartemente.

Die sterftesyfer weens vigs het sedert 2010 in Suid-Afrika van 320 000 tot 140 000 in 2014 gedaal. Die oordrag van MIV van moeder na kind het van 70 000 gevalle in 2004 tot minder as 7 000 gevalle in 2015 gedaal.

“Hierdie is duidelik merkwaardige suksesverhale. Dit is egter opmerklik dat die suksesse grootliks toegeskryf kan word aan

biomediese ingryping.

“Wanneer dit by maatskaplike gedragsingrypings kom, is dit egter ‘n opdraandstryd, veral met meisies en jong vroue tussen 15 en 24 jaar oud. In hierdie ouderdomsgroep is daar elke week 5 000 nuwe infeksies in die 14 lande in Suider- en Oos-Afrika. Die helfte hiervan kom in Suid-Afrika voor,” sê die minister.

Hy sê die nuwe program sal die departement ‘n bykomende R1 miljard in vanjaar se begroting kos, wat die Tesourie reeds beskikbaar gestel het, ondanks die moeilike ekonomiese klimaat.

TB BLY DIE GROOTSTE OORSAAK VAN DOOD

Die minister sê voorts hoewel MIV en vigs kommerwekkend bly, is dit tuberkulose (TB) wat die meeste mense doodmaak.

Hy sê hoewel sterftes te wyte aan TB van 70 000 in 2009 tot minder as 40 000 in 2014 afgeneem het, bly dit een van die grootste oorsake van dood in die land en wêreldwyd.

“Sedert adjunkpresident Cyril Ramaphosa die siftingsveldtog op Wêreld TB-dag op 24 Maart 2015 bekend gestel het, kondig ek met trots aan dat ons duisende mense in die kwesbare sektore soos korrektiewe dienste, mynbou en peri-mynbougemeenskappe suksesvol gesif het.

“Vanjaar fokus ons op agt metro’s en ons doelwit is om 1,3 miljoen mense te sif,” sê die minister.

Hy sê die departement gaan ‘n toelaag van R4,2 miljard van die Globale Fonds ontvang ter ondersteuning van die Regering se optrede teen MIV en TB.

NUWE TOEPASSING OM MEDISYNEVOORRAAD NA TE SPOOR

Die minister sê een van die grootste uitdagings wat die las van siekte in die land vererger, is wanneer medisynevoorraad uitgeput raak.

Hy sê die departement sukkel al geruime tyd met die probleem. Om die saak die hoof te bied het die Regering ‘n stelsel, bekend as SVS, in klinieke van primêre gesondheidsorg in werking gestel om voorraadvlakke beter te beheer.

“Medici kan die toepassing op hul selfone gebruik om strepieskodes van medisyne te skandeer en die voorraadvlakke van ARV-middels, TB-medikasie en entstowwe in te voer.

“Die inligting is aktueel en kan op enige

> Vervolg op bl 2

ALGEMEEN

Government and citizens to interact more

Government has come up with creative ways to improve and ensure that there is constant communication with its citizens.

Amukelani Chauke

South Africans will soon experience even better interaction with government.

The Government Communication and Information System (GCIS) will spend over R300 million on programmes that will improve communication between the state and citizens, said Communications Minister Faith Muthambi when she tabled the department's Budget Vote.

The National Development Plan emphasises the need to unite South Africans around a common goal – ensuring that citizens are active in their own development and build a capable and developmental state.

"This partnership is as a result of our community outreach programme in far flung areas of our country.

"To support these outcomes, the GCIS will continue to implement programmes aimed at facilitating two-way communication between government and its citizens," she said.

The Minister explained that the partnerships would enable citizens to access information about government policies, plans, programmes and activities to promote government accountability and ensure that citizens can actively participate

in government initiatives.

"In order to fulfil this responsibility, a budget of R382.1 million has been allocated to the GCIS," she added.

GOVERNMENT THROWS ITS WEIGHT BEHIND COMMUNITY RADIO

The Minister said supporting community radio was a priority for government and urged the private sector to do the same.

"The Community Radio Support Strategy has been finalised and is being implemented. "I am pleased to inform the house that in the 2015/16 financial year the GCIS spent over R26 million on community radio advertising.

"During the 2016/17 financial year, five licensed community radio stations will be provided with broadcasting infrastructure," she said.

The Minister added that work was at an advanced stage as far as finalising the broadcasting policy review process was concerned.

She said some of the overarching and specific objectives of the review are to:

- Create a level playing field for emerging audio-visual media services.
- Protect and empower consumers (audiences), in particular to guarantee key societal values for the protection

of minors and human dignity and promote the rights of visually and or hearing impaired persons.

- Promote South African content to support social cohesion and nation building and safeguard media diversity, pluralism, freedom of expression and information.

"The department's community radio programme is working! The Greater Giyani Municipality partnered with the Giyani Community Radio Station and provided them with premises and advertising support to ensure the sustainability of the station.

"We call upon other municipalities to emulate this gesture, without compromising the editorial independence of the stations," she said.

The Minister added that the department would also continue to publish and distribute the fortnightly *Vuk'uzenzele* newspaper.

She said in the 2016/17 financial year, the department has allocated R25.8 million to produce and distribute 18.7 million copies per year in all 11 official languages.

"We will continue to encourage government departments to place recruitment advertisements in *Vuk'uzenzele*.

"I would like to thank departments that are using this platform to advertise their vacancies and I also encourage others to do so too," she said.

> Vervolg van bl 1

plek via die internet verkry word," sê hy.

Die minister sê ses provinsies het die SVS-stelsel in werking, wat neerkom op sowat 60% van die land se klinieke.

Hy sê planne is op dreef om te verseker dat alle klinieke wat primêre gesondheidsorg lewer, binne die volgende drie maande die beskikbaarheid van medisyne by 'n nasionale toesigsentrum sal kan aanmeld.

Die departement het ook 'n innoverende program, genaamd die Sentrale Chroniese Medisynereseptering en -Verspreidingsprogram, in werking gestel.

"Met behulp van die program kan stabiele pasiënte hul medikasie by 'n oplaai-punt naby hul huis of werk kry en sodoende tyd en geld bespaar.

"Dit verminder ook die wagtyd by

klinieke deurdat die aantal pasiënte wat klinieke besoek, verminder," sê hy.

Minister Motsoaledi sê sowat 400 000 pasiënte is tot dusver by die program ingeskryf en ontvang hul medikasie by sowat 1 000 verskillende optelpunte, insluitend nakomingsklubs, arbeidsgesondheidspunte, algemene praktisyns en privaat apteke.

Hy sê die departement beoog om 800 000 pasiënte teen die einde van die finansiële jaar te betrek.

"Ons moet die rasonale gebruik van medisyne verseker. Daarom het ons standaardbehandelingsriglyne (SBR'e).

"Verlede jaar het ons 'n toepassing bekend gestel om hierdie riglyne te versprei, beginnende by SBR'e in primêre gesondheidsorg.

"Die toepassing is vrylik van alle

toepassingswinkels beskikbaar. Dit werk ook aflyn om medici in afgeleë gebiede met swak of geen ontvangs te help," sê hy.

Minister Motsoaledi sê die toepassing help met besluitneming by die gesondheidsorgpunt. 'n Mens kan ook enige voorraad van noodsaaklike medisyne deur middel van die toepassing aanmeld.

Indien enige dokter by enige gesondheidsgerief hoor dat voorraad van noodsaaklike medisyne uitgeput is, kan hy of sy dit met die druk van 'n knoppie direk aan Pretoria meld.

"Die dokter hoef dus nie te sukkel met die bestuurslede van die hospitaal of kliniek, wat die lae voorraad sou aanmeld indien die gerief goed bestuur was nie.

"Die toepassing is reeds 15 000 keer in Suid-Afrika afgelaai," sê die minister.

Look out for the new and improved Vuk'uzenzele

Vuk'uzenzele will be celebrating its 100th edition in the next edition on 15 June. So look out for a new fresh look of *Vuk'uzenzele* SOON!

#Vuk100

Did You Know

- The newspaper is available in **Braille, Web & App**
- The 1st edition was published in: **October 2005**
- Number of copies produced: **153.75 million**
- Number of braille copies produced: **50651**
- Number of editions produced: **99**
- Publishing frequency: **Twice a month**
- Number of copies per edition: **850 000**
- Distribution: **All provinces**
- Number of households: **1 645 202**
- Reach: **5.1 million**
- Language: **All official languages**

JUNE EDITION
TWO 2016

NEW
LOOK

Vuk'uzenzele is also available in Braille and on: <http://www.vukuzenzele.gov.za>

Remember to follow us on:

f Vuk'uzenzele

@VukuzenzeleNews

Download App on:

Die Stad Ekurhuleni verbeter lewens

Nonkululeko Mathebula

Die Stad Ekurhuleni het aansienlike vordering gemaak en sy beloftes aan die mense nagekom. Dit was duidelik uit die stadsrede waartydens werkskepping hoog op die agenda was.

Die burgemeester van Ekurhuleni, Mondli Gungubele, het verwys na die uitdagings en vordering wat tot dusver gemaak is. Hy het ook die kwessie van werkloosheid in die streek bespreek en inwoners verseker dat die Regering hard werk om werkloosheid die hoof te bied en werksgeleenthede te skep.

“In ons poging om werk te skep en werkloosheid te verminder het ons meer as 200 000 werksgeleenthede oor die afgelope vyf jaar geskep. Deur middel van projekte van die staatsdiens het ons 52 856 geleenthede deur middel van die Uitgebreide Openbarewerke- en Gemeenskapswerkprogramme geskep.”

Hy sê die breër ekonomiese sektore het ‘n bykomende 148 589 werksgeleenthede in dieselfde tyd oor die hele ekonomie in die streek verwesenlik.

“Daarbenewens het die stad 5 000 jong mense by verskeie maatskappye op tweejaarkontrakte geplaas. Die doel hiervan was om werkloosheid die hoof te bied en werksoekers aan ‘n werksomgewing bloot te stel sodat hulle later makliker werk kan kry.”

GROEI IN TOWNSHIP-EKONOMIE
In sy pogings om werk in die ooste van Johannesburg te skep is die Stad Ekurhuleni

hard aan die werk om lewe te blaas in die ekonomie van die townships sodat sakebedrywighe in die townships kan gedy.

In die lig hiervan is vyf nuwe ekonomiese kers in townships soos Etwatwa, Vosloorus, Duduza en KwaThemba gevestig wat sowat R90 miljoen per jaar gaan kos.

Verskeie projekte van miljoene rand is aan opkomende kontrakteurs in die omgewing toegeken met die doel om werk vir plaaslike inwoners te skep.

Sowat 128 klein, medium en mikro-ondernemings het R6 miljoen ontvang om hulle te help om hul ondernemings ‘n hupstoot te gee.

Dit is maar net ‘n paar van die projekte wat die stad onderneem het en vorm deel van die R2,9 miljard wat vir die Mintirho ya Valavula-gemeenskapsbemaatigingsprogram geoormerk is.

BEHOORLIKE BEHUISING
Mnr. Gungubele het die belangrikheid van behoorlike behuising aan inwoners benadruk.

“Om behoorlike behuising aan al ons mense te bly lewer, is 112 781 huise tussen 1994 en 2006 gebou.

“Tussen 2011 en 2016 tot in die huidige finansiële jaar is 14 781 huise gebou met befondsing van die Provinsiale Regering. Ons is reeds besig met die bou van 471 huise uit ‘n geskatte 526.

“Daarbenewens het ons in dieselfde tydperk 124 758 erwe gediens. Nagenoeg 124 758 mense het volledige eienaarskap ontvang met die bou van 112 woonbuurte en ‘n verdere

Die burgemeester van Ekurhuleni, Mondli Gungubele tydens ‘n onlangse besoek aan die pasvoltooide Villa Liza-kliniek in Boksburg.

32 544 huishoudings het titelaktes ontvang,” sê burgemeester Gungubele.

Hy sê voorts sy kantoor is hard aan die werk om informele nedersettings en agterplaasbehuising uit te roei en vir mense behoorlike behuising te lewer.

MEER MENSE KRY KRAG
Die stad het meer as 27 000 gesubsidieerde huishoudings geëlektrifiseer en sedert 2011 ‘n bykomende 6 972 straatligte geïnstalleer. ‘n Verdere R1,6 miljard is

bestee aan die opgradering van die stad se elektrisiteitsnetwerk.

“In die lig van die druk op die land se elektrisiteitsnetwerk het ons begin werk om teen 2020, 300 MW se hernubare energie op te wek.

“Om dit te kan doen, het die stad ‘n onafhanklike kragvoorsieningsprogram bekend gestel wat dit vir ons sal moontlik maak om energie van verskeie groot hernubare-energiebronne te bekom,” sê mnr. Gungubele.

Groot planne om eThekweni uit te brei

Thandeka Ngobese

Werkskepping,vaardigheidsontwikkeling, plaaslike ekonomiese ontwikkeling en behuising is boaan die agenda van die eThekweni Munisipaliteit, sê uitvoerende burgemeester James Nxumalo tydens sy stadsrede.

Mnr. Nxumalo sê die stad se begroting van R41,6 miljard vir die 2016/17 finansiële jaar sal die uitdagings van infrastruktuur, werkloosheid, vaardigheidsontwikkeling en ekonomiese groei die hoof bied.

“‘n Beduidende deel van die begroting is gemik op die ontwikkeling van die plaaslike ekonomie. Ons het R28 miljoen opsygesit vir die ontwikkeling van die Hammarsdale-township in ‘n ekonomiese groeipunt,” sê hy.

Ander townships wat vir ontwikkeling geoormerk is, sluit in:

- Isipingo – R17 miljoen
- Umgababa Toerismenodus – R32 miljoen
- Umlazi Terreinopgradering – V Node – R20 miljoen
- Umlazi KMO Ligte Nywerheidskern – R13 miljoen
- eMagabheni Munisipale kompleks en sakekern – R10 miljoen.

“Ons wil met die begroting beduidende ontwikkeling sien wat help om werk te skep. Ons wil ‘n stad van wêreldgehalte hê wat toeriste lok en ‘n aangenamer plek is om in te woon. Ons soek ‘n sterk en volhoubare ekonomie wat werksgeleenthede vir die jeug sal ontsluit,” sê hy.

WERKSKEPPING EN VAARDIGHEIDSONTWIKKELING
Die stad het 943 loodgieters wat op rotasie op kontrak werk om loodgieterwerk in die stad te verrig.

“Ons beplan om bykomende loodgieters aan te stel om hersteltyd te bespoedig. Daar is tans 1 250 opsigters by ablusiegeriewe aan diens en ‘n verdere 50 gaan aangestel

word namate bykomende ablusiegeriewe voltooi word.

“Ons het ook 366 gemeenskapsgerigte kontrakteurs en sowat 1 770 mense vir afvalverwydering. Die Zibambeke Armoedeverligtingsprogram het meer as 6 200 werksgeleenthede geskep,” sê die burgemeester.

ONTWIKKELINGSPROJEK VIR VAKMANNE
Die stad gaan oor drie jaar 10 000 vakmanne oplei. Mnr. Nxumalo sê die projek sal deur die instandhoudingsbegroting befonds word.

“Water, soliede afval en ingenieurswese het reeds R11 miljoen geïdentifiseer vir die program oor die volgende finansiële jaar. Die bedoeling is dat vakmanne munisipale instandhouding sal verbeter.”

Die burgemeester het ‘n beroep gedoen op alle afdelings binne die instandhoudingsprogramme om aan die projek deel te neem. Die projek sal oor drie jaar ingefaseer word. Besteding sal soos volg verdeel word: R223 miljoen in die eerste jaar, R260 miljoen in die tweede jaar en R260 miljoen in die derde jaar.

JEUGONTWIKKELING
Die stad het R77,53 miljoen vir jeugontwikkeling in die huidige finansiële jaar opsygesit spesifiek met die oog op jeugontwikkeling in die munisipaliteit.

“In sommige gevalle is dit vir bepaalde areas met skaars vaardighede. In ander is dit vir algemene opvolginisiatiewe.

“Hierdie inisiatiewe sluit in die eThekweni Studentehulpfonds van die Burgemeester en beurse, opdoen van werkervaring of indiensopleiding, leerderskappe/vakleerderskappe vaardigheidsprogramme en ‘n vaardigheidsoudit oor die hele gemeenskap, loopbaanontwikkeling en ondersteuning, gegradeerde opleiding, studente, sektorale ondersteuning en ander programme.”

Nagenoeg 2 968 jeugdige sal by hierdie

inisiatiewe baat vind.

“Verlede jaar het ons ‘n jeugkantoor bekend gestel om aan sake van die jeug aandag te skenk. Die jeugkantoor het ‘n begrotingstoewysing van R9,9 miljoen. Die geld sal bestee word aan jeugontwikkeling, die Jeug in Sake-spitsberaad, die Afrika-jeugmaandherdenking en die Nagwaak vir Matrikulante,” sê hy.

ARMOEDEVERLIGTING
Die aantal mense wat by die stad se sokombuisprojek baat, is aan die toeneem en die stad het die projek uitgebrei om aan die vraag te voldoen.

“Daar is tans 36 sokkombuise, maar ons gaan die getal in hierdie finansiële jaar tot 54 uitbrei. Sowat 353 vrywilligers help in die kombuise; dit is 36 bestuurders en 317 vrywilligers.”

Die burgemeester sê die getal sal na 486 verhoog word.

LANDELIKE ONTWIKKELING EN VOEDSELSEKERHEID
Die stad se totale begroting vir landbou is R27,8 miljoen. Daar is 85 gemeenskapstuine wat ondersteun word met organiese bemesting, kompos, heinings, bergingshouers, toilette en waterinfrastruktuur.

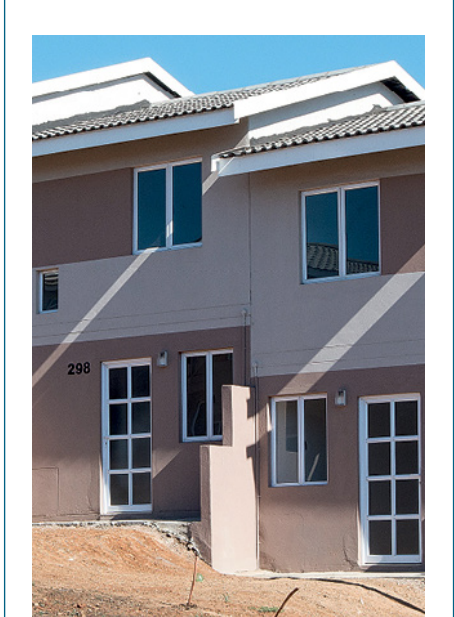
“Alle gemeenskapstuine word ondersteun met gereedskap. Wat die agripark betref, is R5 miljoen bewillig vir die beplanning en bykomende geld sal verkry word sodra die lewensvatbaarheidstudie voltooi is,” sê die burgemeester.

DIE SKEP VAN ‘N GEHALTEWOONOMGEWING
Die stad het R3,4 miljard aan behuisingsprojekte toegewys om seker te maak dat sy inwoners toegang het tot behoorlike behuising.

“Die voorsiening van behuising, basiese en maatskaplike dienste strook met die skep van volhoubare menslike nedersettings,” sê hy.

Honderde mense baat by die eThekweni Munisipaliteit se sokkombuisinisiatief.

Die Cornubia-behuisingsprojek bied broodnodige behuising aan inwoners in KwaZulu-Natal.